

Výtvarná výchova 5. ročník

Charakteristika predmetu

Predmet výtvarná výchova ponúka jedinečný priestor pre rozvíjanie všetkých psychických zložiek osobnosti žiaka, a to aktívnou účasťou na dobrodružstvách tvorby prostredníctvom získavania autentických skúseností z laborovania s materiálom a jeho pretvárania na výtvarný jazyk (laborovanie vychádza z bohatosti procesov, spôsobov tvorby a overovania vizuálnych znakov vo výtvarnom umení).

Výtvarná výchova ponúka priestor pre rozvíjanie osobnosti žiaka v úplnosti jej všetkých psychických zložiek.

Z psychologického hľadiska sa operačné pole výtvarných činností nachádza na križovatke divergentného a konvergentného myslenia. Osciluje medzi racionálnym a emocionálnym, vedomým a nevedomým, spája myslenie a imagináciu, logiku a poetiku. Vytvára priestor pre úsudok aj intuíciu, pre výklad sveta i pre tajomstvo – výtvarným jazykom vypovedá o svete, ktorý nevysvetľuje (učí zaujímať adekvátne stanovisko k nie úplnej rozumovej poznateľnosti sveta).

Vyučovanie výtvarná výchova je programovaný a riadený proces, v ktorom ale učiteľ iniciuje, podporuje a rešpektuje nápady a individuálne riešenia žiaka.

Východiskom tohto procesu sú:

- činnosti žiakov,
- témy (námety) obsahy zobrazovania :
žiak spracováva (mentálne i formálne) symboly, ktoré vizuálne vyjadrujú jeho predstavy a fantazijné koncepty,
- reflexie diel výtvarného umenia, dizajnu, architektúry, filmu a videa.

ISCED 2 – nižšie stredné vzdelávanie	
Názov predmetu:	Výtvarná výchova
Ročník:	piaty
Časová dotácia:	1 h týždenne/ 33 h ročne
Počet hodín v ŠVP:	1 h týždenne/ 33 h ročne
Počet hodín v ŠkVP:	1 h týždenne/ 33 h ročne
Vyučovací jazyk:	slovenský

UČEBNÉ OSNOVY

- Učebné osnovy sú totožné so vzdelávacím štandardom ŠVP pre príslušný vzdelávací predmet.

Ciele predmetu výtvarná výchova

- Cieľom predmetu je prostredníctvom autentických skúseností získaných z výtvarných činností, nadväzujúcich na predmet v predchádzajúcom ročníku, rozvíjať:

A) manuálne zručnosti (nástroj, technika, materiál, proces),

B) duševné spôsobilosti (predstavivosť, fantázia, tvorivosť),

C) vedomosti (poznávanie javov, predmetov a vzťahov prostredníctvom ich výtvarného vyjadrovania, poznávanie základných slohov, štýlov a tendencií výtvarného umenia, dizajnu, architektúry, fotografie, filmu)

D) postoje (formovanie si vlastného názoru, vkusu, prístupu k umeniu a sebavyjadrovaniu).

- Predmet vedie k **získaniu základných kompetencií** (na úrovni reflexie i sebavyjadrovania) v oblasti **vizuálnej kultúry** (výtvarné umenie, fotografia, film, elektronické médiá, architektúra, dizajn), ktorá je v súčasnosti dominantnou oblasťou spoločenských komunikačných procesov.

- Dôraz sa kladie na spoznanie jazyka - vyjadrovacích prostriedkov a na prepojenie neverbálneho a verbálneho vyjadrovania.

- Vo výtvarnej výchove má dôležité miesto aj aktívna spolupráca s galériami a múzeami (podľa možností školy), sledovanie súčasného diania v umení, poznávanie tradícií a špecifik vlastného regiónu, a aktualizácia techník tradičných remesiel.

- **Vyučovania, na ktorých sa bude pracovať s elektronickými médiami, fotografovaním a filmovaním si vyžadujú delenie triedy na skupiny.**

Učiteľ môže podľa potreby obmieňať námety a témy.

- **Z toho vyplýva, že VV má jedinečnú možnosť formovať osobnosť žiaka v jej celistvosti.**

Kľúčové kompetencie

- Žiak získa vedomosti a zručnosti v súlade s obsahovým a vzdelávacím štandardom.

- Žiak má po absolvovaní **nižšieho sekundárneho vzdelania** tieto vedomosti, zručnosti a spôsobilosti:

- **A) vedomosti**

- vo výtvarnej výchove je väčšina vedomostí získavaná a zároveň overovaná prostredníctvom praktických činností žiaka;

- časť vedomostí o výtvarnom umení a vizuálnej kultúre sa utvára počas motivačnej, expozičnej a diskusnej časti vyučovacej jednotky a je podporená vizuálnymi materiálmi (edukačné DVD, knihy, časopisy, ukážky výtvarných diel);

- **Absolvent nižšieho sekundárneho vzdelania sa naučí:**

- B) zručnosti a spôsobilosti:**

- a) formálne zručnosti**

- vyjadrovacie zručnosti, ktoré predstavujú základy znalostí vyjadrovacích prostriedkov (jazyka) vizuálnych umení (gramotnosť v oblasti vizuálnej kultúry).

- b) technické zručnosti**

- narábanie s rôznymi nástrojmi, technikami, základnými grafickými operáciami na počítači,

- c) mentálne spôsobilosti**

- rozvoj schopností a získavanie zručností v oblasti vnímania skutočností a prežívania zážitku, vyjadrovania fantázie, predstáv a nápadov (vlastných koncepcií), rozumového posudzovania, konvergentného a divergentného myslenia;

Učebný plán

- Výtvarná výchova v 5. ročníku sa vyučuje s dotáciou 1 hodiny týždenne. Výučba bude prebiehať v triedach, prípadne v učebni vybavenej počítačovou technikou.

Obsahový štandard

- Obsahové jadro (kmeňové učivo) výtvarnej výchovy pozostáva z komplexu výtvarných problémov, ktoré tvoria sieť - vertikálne (t. j. v gradácii od nižších ročníkov k vyšším) usporiadané metodické rady a horizontálne väzby (medzi jednotlivými výtvarnými problémami v ročníku), umožňujúce reťazenie alebo projektové vyučovanie.

- **Metodické rady sú:**

- 1. **Výtvarný jazyk:** kompozícia: negatív-pozitív, textúra, usporiadanosť a chaos, mierka, proporcie, štylizácia. **(4 h)**

- 2. **Možnosti zobrazovania videného sveta:** pochopenie zásad zobrazovania podľa videnej skutočnosti, spamäti i podľa obrazovej predlohy. **(4 h)**

- 3. **Podnety výtvarného umenia:** procesy, techniky a témy moderného a súčasného výtvarného umenia. **(4 h)**

- 4. **Podnety dejín umenia:** úlohy založené na empatickom pochopení podmienok iných historických období a iných kultúr. **(1 h)**

- 5. **Podnety fotografie:** základy fotografovania, spoznávanie jazyka fotografie a výtvarné. operácie s fotografiou. **(2 h)**

- 6. **Podnety filmu a videa:** základy filmového jazyka, laborovanie so strihom, s kamerou, hra na filmový štáb. **(1 h)**

- 7. **Podnety architektúry:** cvičenia s architektonickými princípmi a témami. **(2 h)**

- 8. **Podnety dizajnu:** dizajn výrobkov a strojov, dopravných prostriedkov, nábytku, odevný dizajn, textilný dizajn, telový dizajn. **(3 h)**

- 9. **Podnety tradičných remesiel:** aplikácia niektorých techník a postupov tradičných remesiel v aktuálnych žiackych výtvarných činnostiach. (3 h)
- 10. **Podnety elektronických médií:** spracovanie digitálneho obrazu, morfiging, základy webového dizajnu. (1 h)
- 11. **Podnety hudby a literatúry:** - synestetické podnety. (2 h)
- 12. **Podnety rôznych oblastí poznávania sveta:** poznávanie sveta prostredníctvom látok iných vyučovacích predmetov - vyjadrenia rôznych javov výtvarnými prostriedkami (kryštalizácia, zmena skupenstva, kondenzácia, podtlak a pretlak, sublimácia, šírenie a lom svetla, zvuku, magnetizmus, meteorologické javy, elektrické javy ..., mikro a makro štruktúry... synonymá a homonymá ..., mapovanie...). (4 h)
- 13. **Tradícia a identita / kultúrna krajina:** spracovanie podnetov v širokom rozpätí od geografického charakteru krajiny, rázu tradičnej architektúry a pamiatok, vidieckeho alebo mestského folklóru a pod. Úlohy smerujú k poznaniu typického vo vlastnom prostredí a k jeho porovnávaniu s inými prostrediami (krajmi, krajinami). Výtvarné spracovanie predstavuje interpretáciu a aktualizáciu typických fenoménov do súčasného jazyka a tém. Dôležitým aspektom je postupná vedomá identifikácia s istým prostredím, zvykmi a štýlmi, resp. kritický postoj k nim. (2 h)
- 14. **Škola v galérii** - objavovanie prvkov obrazu a hlbšie uvažovanie o danom obraze v priestoroch galérie, na internete alebo v sadách reprodukcí. (1 h)

Výkonový štandard

Formálne zručnosti

Žiak vie:

- kresliť tvar podľa skutočnosti, s dôrazom na obrys, vyrezanie tvaru – vznik negatívneho obrazu – pozadie,
 - dokáže využiť v kompozícii obidve časti šablóny – radia, variujú tvary (figúry),
 - odtláčať predmet do modelovacej hmoty – skladať z nich zobrazujúci tvar a reliéf ,
 - pracovať s materiálmi rôzneho povrchu, krčivosti, tvrdosti, krehkosti, s rôznymi materiálmi – šmirgel, papier, kartón, vata, textílie, kov, fólia, sklo, plasty...
 - nakresliť predmet podľa videnej skutočnosti) geometrická výstavba proporcií, skúšajú vyjadriť jeho tvar tieňovaním, šrafovaním, lavírovaním,
 - vymodelovať predmet podľa videnej skutočnosti,
 - maľovať s dôrazom na farebnú výstavbu tvaru, pokus o farebnú modeláciu – svetlo a tieň na lokálnom farebnom tóne predmetu,
 - nakresliť základnú geometriu každého predmetu; z takto rozložených predmetov skladajú obraz v skupine,
 - žiaci sa snažia:
- o nelogické kombinovanie rôznych predmetov (ich častí), cieľom sú tvarové, farebné a kompozičné kombinácie a novotvary,
- žiaci si volia:
- nefiguratívne vyjadrovacie prostriedky v polohe geometrického, lyrického alebo komb. nefiguratívneho prejavu; využívajú škrvnu alebo gesto, primárne vlastnosti farieb; pokúsia sa ho slovné interpretovať,
- žiaci urobia:
- návrh mozaikovej dlažby: skladanie motívu z geom. a figur tvarov, využitie opakovania, otáčania a prevrátenia obrazcov
- žiaci maľujú:

ikonu, učiteľ analyzuje charakteristické prvky, inšpirácia farebnosťou a tvarovosťou ikony,

- žiaci hľadajú:

výsek časti skutočnosti, slovne vyjadrujú dej, ktorý sa v ňom odohráva,

- žiaci kreslia maľujú alebo vytvárajú:

model vnútro interiéru a naplňajú ho prvkami – čím sa dá naplňať prázdno,

- žiaci kreslia:

návrh obalu pre ľubovoľný predmet, ktorý tradične nebalíme,

- žiak dokáže vytvoriť:

značku, logo vybratého filmu,

- žiaci modelujú:

z modelovacej hmoty nádobu (novotvar) rôznym spôsobom a dekorujú ju ornamentom

- žiaci zdobia objekt zo skla, napr. zaváraninové fľaše, fľaštičky od liekov, úlomky skla,

- žiaci vedia:

písať hudbu do notovej osnovy alebo do svojho vlastného vymysleného systému prostredníctvom ikonických znakov, symbolov, geometrických tvarov,

- žiaci kreslia:

- ilustráciu tak, že znázorňujú to, čo v príbehu nie je (ale mohlo by byť), následne prerozprávajú text podľa ilustrácie,

- žiaci vytvárajú:

orientačnú schému dejepisu svojho života, vymýšľajú symboly pre jednotlivé udalosti,

- žiaci vytvárajú:

mapu, v ktorej zaznamenávajú svoje činnosti počas dňa – vymýšľajú „geodetické“ symboly,

- žiaci sa prezentujú :

na módnjej prehliadke rôznymi kostýmami, kde ich kostýmy a doplnky sú prvkami z prírody – klobúk – kvety...

- žiaci analyzujú a výtvarne spracovávajú prvky rôznych regiónov a kultúr,

- žiaci výtvarne spracovávajú prvky ornamentu, porovnávajú ich, kombinujú, vymýšľajú novotvary,

- žiaci vymýšľajú netradičné aplikácie ornamentu,

- žiaci kreslia tak, že kresba je spojnicou dopredu daných značiek,

- žiaci bližšie spoznávajú originály výtvarných diel v galérii,

- žiaci sprostredkujú galériu z ľubovoľných reprodukcí v triede,

Technické zručnosti

- žiaci pracujú:

s fotoaparátom, kamerou, okrem základných technických úkonov sa oboznamujú aj s výtvarnými problémami komponovania záberu,

- žiak dokáže :

naskenovať obrázok – vlastnú maľbu alebo fotografiu; obrázok upravuje, zaostruje, otáča v grafickom programe,

Mentálne zručnosti

- žiaci majú mať schopnosť vyjadriť samostatný názor, tvorivosť a originalitu myslenia a výtvarného vyjadrovania sa.

Prierezové témy

- Sú integrované do jednotlivých tematických celkov.

- OSR – Osobnostný a sociálny rozvoj
- ENV – Environmentálna výchova
- MEV – Mediálna výchova
- MUV – Multikultúrna výchova
- DOV – Dopravná výchova
- OŽZ – Ochrana života a zdravia
- TPPZ – Tvorba projektu a prezentačné zručnosti
- REV - Regionálna výchova
- ĽP - Ľudské práva
- ZeŠ - Zelená škola - odpad

Metódy, formy a postupy vyučovania výtvarnej výchovy

- Voľba vyučovacích metód, foriem a techník je v kompetencii učiteľa, pričom ten bude klásť do popredia alternatívne, aktivizujúce a progresívne formy a metódy vyučovania. Vybrané metódy, formy budú veku primerané a budú podporovať motiváciu, záujem a tvorivé činnosti žiakov 5. ročníka.
 - motivačné rozprávanie, motivačný rozhovor, motivačný problém, motivačná demonštrácia,
 - rozprávanie, vysvetľovanie, rozhovor, beseda, demonštračná metóda, pozorovanie, brainstorming,
 - manipulácia s predmetmi, inštruktáž, projektová metóda, práca s ukážkami, samostatná činnosť, skupinová práca,
 - návšteva galérií – práca s umeleckým dielom,
 - metóda práce s učebnicou.

Učebné zdroje

- Na podporu a aktivitu vyučovania a učenia žiakov sa využijú nasledovné učebné zdroje:
 - Encyklopédie dejín umenia
 - informácie získané z internetu
 - učebnica výtvarnej výchovy
 - materiály z GMB
 - edukačné DVD
 - ukážky z vlastnej tvorby učiteľa
 - učebnice, zbierky úloh, pracovné zošity
 - odborná literatúra
 - vlastné materiály
 - internet

Hodnotenie predmetu

- Žiaci v 5. ročníku sú hodnotení podľa aktuálneho Metodického pokynu na hodnotenie žiakov.
- Pri hodnotení sa pristupuje k žiakom diferencovane podľa aktivít, schopnosti vyjadriť samostatný názor, tvorivosti a originality myslenia a výtvarného vyjadrovania sa. V prvom rade hodnotíme proces, výsledok (artefakt) je z hľadiska hodnotenia druhoradý.

Hodnotiace portfólio

- samostatné práce žiakov
- práca s audiovizuálnou technikou
- projekty
- tvorivé dielne
- v galériách práca s umeleckým dielom